

Vymierame

Pred dvadsiatimi rokmi
vydala KBS výzvu
k demografickej
situácii na Slovensku
str. 4

Cirkev v Ríši stredu

V Číne prichádza
v nedeľu do kostolov
viac ľudí než v celej
západnej Európe
str. 8

Bratstvo pášikárov

Laici, ktorí chceli
nasledovať svätého
Františka z Assisi, si
zakladali bratstvá
str. 14

Úžasné časy

Je to tak, či sa nám to páči, či nie, či si to uvedomujeme alebo to vedome popierame, ale žijeme prazvláštne časy. Takmer by sa dali nazvať *náboženské*. Boha sme síce vyhnali, nietzscheovsky povedané „*je mŕtvy*“, no jeho prestol neostal vakantný. Usadili sme naň bohov a bôžikov, ktorým dokonca neváhame prinášať v ich chrámoch aj krvavé žertvy. Nad zbožňovanými Bakchusom, Mamonom, Priapom a Marsom vládne neodolateľná Libertas, bohyňa slobody, ponúkajúca náboženstvo vlastného ja.

Je to tak – žijeme až priveľmi náboženské časy. Svetom uctievané božstvá naplňajú myseľ, určujú konanie, ale, paradoxne, vyprázdňujú ľudské duše. Úplne ich ochudobňujú o tajomstvo, no najmä o božské. A tak sme prázdni. Vari ani jedna doba nebola tak vyprázdnená ako naša, no ani jedno obdobie v ľudských dejinách tak nepotrebovalo Boha ako naše. „*Svet nikdy nepociťoval takú nostalgiiu po Bohu a takú túžbu objaviť ho ako v tomto čase,*“ hovorí guinejský kardinál Robert Sarah, prefekt Kongregácie pre Boží kult a disciplínu sviatostí. A nič na tom nemení ani fakt, že sa o tejto nostalgii mlčí, ba dokonca, že sa zamlčuje. Svet radšej zahlušuje svedomie detinským vystatovaním sa, že Bohu vystrojil pohreb.

„*Západný svet sa už blíži ku kritickému bodu,*“ napísal pred 35-mi rokmi Alexander Solženicyn. S tým možno súhlasiť. Ale kritický bod neznamená len miesto či čas, odkiaľ niet návratu. Je to aj miesto a čas, kde sa kladú otázky. Najskôr nemesmelé, len tak úchytkom, no čoraz naliehavejšie a priamejšie. A tie otázky sa začínajú klásť práve v tejto našej dobe. Ba čo viac, pomaly sa začínajú meniť na prosbu.

Je to tak – svet sa nenápadne mení na oných Grékov, ktorí pred Veľkou nocou prišli v Jeruzaleme za Filipom, a prosili ho: „*Chceli by sme vidieť Ježiša*“ (Jn 12, 21). V čase, keď sa Boží Syn zvešľava zo stien škôl a budov, keď sa neodporúča nosiť ani na retiazke na krku, keď sa zatvára len do čoraz prázdnějších kostolov, svet sa ho začína dožadovať. A dožaduje sa priveľmi adresne. Neobracia sa na Filipa, ale na každého jedného z nás, ktorí sa hlásime k učeníkom Ježiša Krista. Svet sa dožaduje, aby som mu ja ukázal Ježiša.

Áno, svet chce vidieť Ježiša a je mojou povinnosťou ukázať mu ho. No nie zavretého do kníh, ani ako súčasť sakrálného umenia v rôznych pinakotékach a múzeách. Dišputy a exkurzie má tento svet už za sebou. Dožaduje sa autentickejšieho, živého, no najmä žitého svedectva. Svet je totiž ako kedysi Kleopas so svojim druhom na ceste do Emauz. Je skôr v očakávaní mesiáša vlastných problémov ako Božieho Syna, skôr

Sharon Welchová: *Cesta do Emauz*

smelého vojvodu ako Ukrižovaného, no aj tak čaká svedectvo, čo mu pripomenie zabudnuté učenie, ozvenu niečoho, čo je kdesi uložené na dne duší, čo doteraz síce potupoval, ale čo potrebuje ako nikdy doteraz.

Je to tak – žijeme prazvláštne časy. „*Zvečerieva sa a deň sa už schýlil*“ (Lk 24, 29) a svet chce „*vidieť Ježiša*“. A každý z nás je ten, kto mu ho má ukázať. Kto má vydať skutočné svedectvo o Božom Synovi a jeho radostnej zvesti.

No povedzte, priatelia, nežijeme úžasné časy?

PAVOL PRIKRYL

Myšlienka čísla:

Od chvíle zmŕtvychvstania nemá Kristus iné viditeľné telo než telo kresťanov, ani inú lásku, ktorú by chcel darovať, než tú, ktorú majú oni.

Louis Evelyn

Kardinál Jozef Tomko: Modlitba, najmä rozjímavá, má účinky na našu ľudskú prirodzenosť

Na viacerých miestach vo svete sa prebudil nový záujem o modlitbu, a to nielen u veriacich. Aj mnohí ateisti obdivujú veriacich, ktorí sa úprimne modlia. Vzniká tak otázka, či modlitba je rozumná ľudská činnosť, alebo len prejav poverčivosti, strachu, rozumovej zaostalosti.

Je modlitba užitočná alebo zbytočná? Kritickejší sú presvedčení, že modlitba vôbec neosoží, ba naopak – priam škodí, lebo vytvára ilúzie a zbytočné sklamaná.

Modlitba však ostáva ako všeľudský prejav. Nachádza sa u všetkých národov a vo všetkých kultúrach. Je základným prvkom každého náboženstva. Už starý grécky historik a filozof Plutarchos povedal, že „*keď prejdeme svetom, nájdeme mestá bez múrov, bez bohatstva, bez škôl alebo divadiel; nikto však nevidel mesto bez chrámu, alebo kde by sa nikto nemodlil*“.

ZÁUJEM VEDCOV

Vznikol už aj vedecký záujem o vplyv alebo ovocie modlitby na ľudskú prirodzenosť, na srdce, mozog, nervovú energiu, na psychológiu človeka. Napríklad neurovedec Andrew Newberg študoval od roku 1992 zmeny na mozgu modliacich sa tibetských mníchov a františkánskych rehoľníč. V októbri 2015 talianska Spoločnosť pre zdravotný blahobyť (*Società italiana di medicina del benessere*) mala v Ríme kongres, na ktorom sa zaoberala otázkou vplyvu modlitby na ľudskú psychológiu.

Americký kardiológ na Harvardovej univerzite poukazoval na vplyv modlitby na zníženie krvného tlaku a rytmu srdca.

OBRÁTENIE MYSLE

Modlitba sa všeobecne chápe ako *pozdvihnutie mysle k Bohu*, ako označuje modlitbu sv. Ján Damascénsky. Nie je

to však iba nejaké rozmýšľanie filozofa, predpokladá priateľský pomer. Preto mnohí myslitelia pridávajú zmienku o osobnom vzťahu s Bohom.

Gréci sv. Gregor Nisénsky a sv. Ján Zlatoústý zdôrazňujú, že je to „*rozhovor*“, a to aj duchovný, takže sa nemusia používať slová. Dôležitejší je postoj človeka, ktorý sa modlí. Preto podľa sv. Augustína modliť sa značí obrátiť myseľ na Boha so zbožným a poníženým citom; podobne sa vyjadruje aj sv. Bonaventúra.

***Boh je čistý duch,
preto k nám nehovorí
ľudským hlasom,
no napriek tomu má svoje
spôsoby,
ako byť v styku s nami.***

Veľká mystička sv. Terézia opisuje duchovnú modlitbu ako „*vrúcny priateľský vzťah, časté osobné stretnutie sa s tým, o ktorom vieme, že nás miluje*“. Aj bl. Charles de Foucauld tvrdí, že „*modlitba je pozornosť milujúcej duše upretá na Boha*“. Pre sv. Katarínu je to „*jednoduchý a láskyplný pohľad na Boha*“. Pápež bl. Pavol VI. zhrnul to podstatné do dvoch slov: „*Modliť sa značí milovať*“.

Modlitba je teda vzťah so živou osobou, s niekým. Je to vzťah lásky, prejav vôle a túžby. Žiada si prítomnosť milovanej osoby. Modlitba je rozhovor

s Bohom, pri ktorom ho my chválime, oslavujeme ho, prednášame mu prosby za seba i za iných, ďakujeme Bohu.

Rozhovor však znamená aj počúvanie druhého, keď my vtedy mlčíme a neskáčeme inému do reči. Modlitba je dialóg, ináč sa stane monológom, pričom my hovoríme a Boh mlčí, nechce nás prerušovať.

BOŽÍ HLAS

Tu sa nám natíska otázka: Ako k nám hovorí Boh?

Boh je čistý duch, preto k nám nehovorí ľudským hlasom, no napriek tomu má svoje spôsoby, ako byť v styku s nami. List Hebrejom nás uisťuje: „*Mnoho ráz a rozličným spôsobom hovoril kedysi Boh otcom skrze prorokov. V týchto posledných dňoch prehovoril k nám v Synovi*“ (Hebr 1,1).

Boh sa vtelil a stal sa človekom v Ježišovi Nazaretskom. Keby bola pravda, že naše hlasy nechávajú stopu, ako keby ostávali krúžiť vo vesmíre, tak by sme azda mohli raz zachytiť aj Ježišov historický hlas, ktorý sa ozýval v Palestíne pred dvetisíc rokmi. Keby sa Ježiš znovu objavil na zemi, masy ľudí by sa valili, aby osobne počuli jeho slová.

My však jeho historické slová poznáme, lebo sa nám zachovali v evanjeliách. Keď ich pozorne čítame, ozývajú sa nám, aj keď bez zvuku, v srdci a myšli. Vzbudzujú v nás myšlienky, pocity, túžby, spôsobujú radosť alebo smútok, ba aj plač, inšpirujú nás k dobrému konaniu, vyčítajú nám zlé počínanie, prebúdzajú naše svedomie, ktoré správne nazývame *Božím hlasom v našom srdci*. Preto pozorné čítanie evanjelií je účinnou cestou k rozjímavej modlitbe a prináša hojné ovocie v živote.

INHABITÁCIA

Modlitba, najmä rozjímavá, má účinky na našu ľudskú prirodzenosť. Pri nej si živšie uvedomujeme Božiu prítomnosť

»»»

okolo nás. Lebo ako hovorí apoštol národov sv. Pavol z Tarzu, „v ňom žijeme, hýbeme sa a sme“ (Sk 17,28).

Boha nemusíme hľadať ďaleko ani vysoko. Ba čo viac, Ježiš Kristus prisľúbil tajuplnú prítomnosť Otca i Syna a Svätého Ducha v duši toho, kto zachováva jeho slová: „Kto ma miluje, bude zachovávať moje slovo a môj Otec ho bude milovať, prídeme k nemu a urobíme si uňho príbytok“ (Ján 14,23). Je to inhabitácia, čiže tajuplné prebývanie Najsvätejšej Trojice v duši spravodlivého, o ktorej sa málo hovorí a skoro vôbec nekáže. Pritom je to dar, ktorý Kristus prisľúbil nielen vyvoleným a mystickým dušiam, ale všetkým ľuďom, ktorí zachovávajú jeho slovo, čiže „žijú v Božej milosti“, ako ich obyčajne označujeme.

SÚSTREDENIE SA NA DARCU

Modlitba má aj iné účinky, ktoré sa môžu prejavovať citelnejšie. Zväčša prináša pokoj a uvoľnenie vnútorného napnutia, vyrovnanie sa s bolesťou alebo so smutnou skutočnosťou.

Ovocím modlitby často býva útecha. Po nej človek túži a hľadá ju. Skúsení duchovní vodcovia však upozorňujú na jedno pokušenie. Modlitba slúži na to, aby sme hľadali Boha útechy skôr, ako

útechu Boha; nezastavili sa pri dobrodení, ale hľadali dobrodarcu.

Naša myseľ sa má pri modlitbe sústrediť na najvyššieho darcu a dobrodinca. Ak sa k tomu pridá útecha, tak ju vďačne prijmem, ale naša modlitba môže byť niekedy aj „suchá“, bez duchovnej šťavy, a pri tom Bohu veľmi milá.

Ponížená a úctivá modlitba si nájde úprimné a dôstojné vyjadrenie aj v po-

lohe tela. Tá totiž tiež môže byť nápomocná duchu, aby sa v istom zmysle aj telo zúčastnilo na modlitbe.

Modlitba nie je cvičenie jógy, ani hľadanie extázy. Je to rozhovor s Bohom. Každý si nájde primeraný postoj tela a sústredenie mysle, aby jeho modlitba bola naozaj živým prejavom lásky k Bohu.

Kardinál JOZEF TOMKO/RV
(Snímky: Pixabay a Joshua Davis)

Vyšlo júnové číslo časopisu Naša Žilinská diecéza

- Medzi ľud poslani •
- Učiteľka Mária Chromeková •
- Pút časopisu Naša Žilinská diecéza •
- Svetový deň médií •
- Novokňazi •
- Páter Vendelín Javorka •
- Dekan Emil Floriš •
- Manželia Gajdošovci z Podvysokej •

Inštitút Communio, n.o.
Jána Kalinčiaka 1
010 01 Žilina

Nedostal sa k vám časopis?

Napište nám do redakcie a pošleme vám ho poštou. Časopis si môžete aj predplatiť.

Email: icommunio@gmail.com
Web: www.icommunio.sk
Tel.: 041/56 58 434

Pred dvadsiatimi rokmi vydala KBS výzvu k demografickej situácii na Slovensku

Konferencia biskupov Slovenska vydala v 28. júna 1996 Výzvu k riešeniu súčasnej demografickej situácie na Slovensku. Rezovali v nej naliehavé otázky, ktoré si kládla Katolícka cirkev.

Biskupi vo výzve položili niekoľko závažných otázok: „*Akú hodnotu má každé dieťa pre nás osobne, pre náš národ, štát a pre celú Cirkev? Ako si predstavujeme našu budúcnosť, budúcnosť nášho národa, štátu a Cirkvi? Akú cenu má pre nás matka a otec, ktorí majú deti, zodpovedne ich vychovávajú a tým sa v prítomnosti obetujú pre budúcnosť nás všetkých?*“

Slovenský episkopát vo vyhlásení apeloval na verejnú moc, prezidenta, parlament a vládu, aby v rámci svojich právomocí pripravili a realizovali také rozhodnutia, ktoré by chránili a podporovali ľudský život, dieťa a rodinu. „*Je morálnou povinnosťou štátu a jeho predstaviteľov vytvárať také legislatívne, ekonomické a sociálne podmienky, aby obyvateľstvo nevymieralo,*“ uvádzali vo výzve.

SITUÁCIA NA SLOVENSKU

Slovenská populácia výrazne starne. Najstarším okresom je u nás Bratislava I (Staré Mesto – pozn. red.), naopak, najmladším je Kežmarok a Námestovo. Vekový rozdiel medzi nimi je 11 rokov.

Jedným z tvorcov a iniciátorov výzvy k riešeniu demografickej situácie bol MUDr. Andrej Hrádocký s kolektívom odborníkov. Spoločne vyzvali všetky organizácie, vedecké ústavy, zástupcov médií, tvorcov verejnej mienky, predstaviteľov zdravotníckych, ekonomických, sociálnych, školských a ďalších rezortov, aby si uvedomili hrozivú situáciu demografického vývoja na Slo-

vensku. Ich výzva mala na zreteli konkrétne dôsledky v jednotlivých oblastiach života, aby verejné inštitúcie zaujali stanovisko v tejto veci a aby pomáhali hľadať riešenia a cesty z neutešenej situácie.

Ohlasy na riešenie demografickej situácie boli pozitívne, ale verejnosť zároveň bola prekvapená vyhlásením o páde pôrodnosti, čo názorne ukazovali štatistické údaje. Fakty však boli jednoznačné. Aj vtedajšia slovenská vláda bola nútená brať výzvu vážne a zaoberať sa ňou. Spolu s ňou bol spojený aj istý celospoločenský konsenzus, že je potrebné začať s tým „niečo“ robiť.

Varovanie Konferencie biskupov Slovenska sa ukázalo ako pravdivé.

Pôrodnosť na Slovensku sa po svojom páde v rokoch 1989 – 1995 ešte ďalej znížila.

Varovanie Konferencie biskupov Slovenska sa ukázalo ako pravdivé. Pôrodnosť na Slovensku sa po svojom páde v rokoch 1989 – 1995 ešte ďalej znížila. Na úroveň pred rokov 1989 – 1990 sa už nikdy nezdvihla, čo pretrváva doposiaľ.

UNIVERZÁLNE DIANIE

Výzva KBS k riešeniu súčasnej demografickej situácie na Slovensku v roku

1996 vznikla na pozadí viacerých udalostí domáceho i svetového diania. Napríklad v rokoch 1991 a 1992 boli u nás dva svetové pro-life kongresy a informovali slovenskú verejnosť o nepriaznivom demografickom vývoji. V roku 1994 sa v Káhire konala konferencia OSN o populácii a rozvoji, ktorá chcela presadiť z dôvodov údajného preľudnenia vo svete, že je potrebné využiť všetky možné prostriedky na znížovanie pôrodnosti – od potratov cez antikoncepciu až po sterilizáciu. Vtedajší pápež sv. Ján Pavol II. nazval tieto úsilia „*kultúrou smrti*“ a proti pripravovaným záverom tejto konferencie razantne protestoval. Svätý Otec vyzval všetky vlády vo svete, aby nešírili *kultúru smrti*. Slovensko na tejto konferencii podporilo stanovisko Svätej stolice.

PÁD PÔRODNOSTI

V roku 1995 vyšla encyklika *Evangelium vitae*, kde sv. Ján Pavol II. prezentoval stanovisko Katolíckej cirkvi k praktikám *kultúry smrti*. Poľský pápež svoje stanovisko pripomenul aj pri návšteve u nás v roku 1995, keď vyzval slovenskú mládež, aby jej nepodliehala.

V rozpore s tvrdeniami kruhov organizujúcich konferenciu OSN v Káhire o tom, že zem je preľudnená, došlo medzi rokmi 1989 – 1995 na Slovensku k strmému pádu pôrodnosti približne o 25 percent. Súčasne sa zhoršili existenčné podmienky pre mladé rodiny a pre rodiny s deťmi – zastavila sa bytová výstavba, zrušila sa podpora výstavby vlastného bývania, zrušili sa

mladomanželské pôžičky, neexistovali ešte hypotekárne úvery a pod. Zároveň sa začala mediálne a masívne šíriť mentalita proti rodine a proti deťom. Vtedajšia vláda, ale aj nasledujúce slovenské vlády, prakticky nereagovali na tento prepad pôrodnosti. Po rokoch 1989 – 1996 sa nízka pôrodnosť stala trvalým faktom. V dôsledku toho naša spoločnosť vymiera, čo jej spôsobuje závažné spoločenské, sociálne aj ekonomické problémy.

EMIGRÁCIA A IMIGRÁCIA

V súčasnosti sa k spomínaným negatívam pripojil ešte aj ďalší negatívny fenomén, a to vystažovalstvo mladých ľudí zo Slovenska. Neraz padne aj názor, že ťažkosti u nás vyrieši imigrácia cudzincov z rozvojových krajín. Prílev cudzincov v posledných rokoch, bez ohľadu na problémy sociálnej a kultúrnej integrácie, je však v Európe veľkým spoločenským a politickým problémom. Imigrácia vyhovuje veľkým nadnárodným korporáciám – prisťahovalectvo im poskytuje rýchle, lacné, no často nie priveľmi kvalifikované pracovné sily, pričom negatíva znáša dlhodobo celá spoločnosť, najmä pôvodné obyvateľstvo.

Celospoločenský demografický problém sa zneužíva na krátkodobé ciele. Vznikajú národnostne aj kultúrne nesúrodá spoločnosť, konflikty a sociálne napätie, a posilňuje sa nadnárodná byrokratická a ekonomická moc. Napriek extrémnemu rastu produktivity práce v poslednom storočí sa demografickým vývojom argumentuje pri zvyšovaní veku odchodu do dôchodku

alebo tolerovaní nezodpovednej imigračnej politiky. Nepriaznivý vývoj môže obmedziť len návrat k podpore tradičných rodinných hodnôt a vzdelanosti. Je načase, aby účelová agenda prestala zneužívať zlý demografický vývoj a považovať ľudí iba za čísla.

MILAN HUDAČEK, SJ

(S dovolením SJ prevzaté s jezuti.sk)

(Foto: Pixabay)

Smutné čísla

Demografická budúcnosť Slovenska nie je vôbec optimistická. Detí sa rodí čoraz menej a obyvateľstvo starne a vymiera.

Z o štatistických údajov vyplýva, že Slovensko asi už čoskoro postihne osud mnohých západných krajín. Dlhodobo totiž zomrie viac Slovákov, ako sa ich narodí. Pokiaľ ide o zistenia, ktoré vyplynuli z demografického výskumu vyplynuli, podľa odborníkov nejde o nejaké veľké prekvapenia, pretože výskumy iba potvrdili dlhodobé trendy.

Minulý rok sa na Slovensku narodilo 55 602 živých detí a zomrelo 53 826 osôb. Prirodzený prírastok obyvateľstva je síce v plusových číslach, dosiahol 1 776 osôb, no pôrodnosť naďalej klesá. Ešte pred šesťdesiatimi rokmi pripadalo u nás na jednu ženu v plodnom veku 3,58 dieťaťa, na prelome tisícročí sme však klesli až na kritickú hranicu 1,19 dieťaťa. Záporná hodnota populácie je pritom 2,1 dieťaťa na ženu. V roku 2015 táto hodnota predstavovala len 1,4 dieťaťa, pričom až pre dve tretiny Slovenska platí, že na jednu matku v priemere pripadá iba 1,3 dieťaťa. Už teraz má prirodzený prírastok obyvateľstva len 36 zo 79 okresov. Vo zvyšných okresoch ľudí ubúda. V roku 2035 by už obyvatelia mali pribúdať iba v 10 okresoch.

Ak niekto očakáva nárast obyvateľstva vďaka prisťahovalectvu, tak výhliadky tiež nie sú ružové. Minulý rok získala Slovenská republika zahraničnou migráciou 3 127 osôb. Prísťahovalo sa síce 6 997 ľudí, ale zároveň sa ich vystažoval-

lo až 3 870. Takže po zrátaní prirodzeného a migračného prírastku predstavoval za rok 2015 celkový prírastok obyvateľov Slovenska 4 903 ľudí.

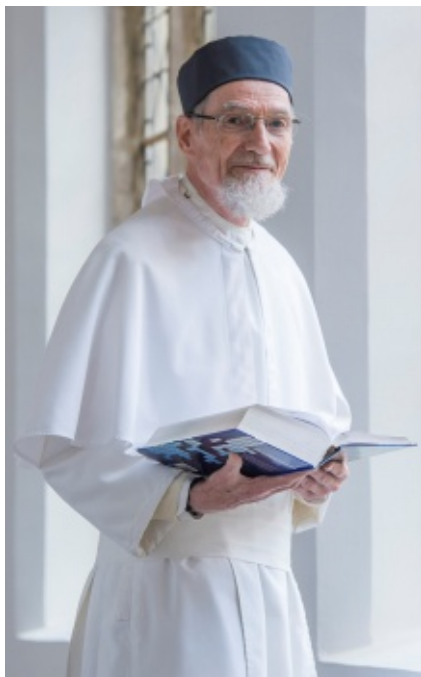
A aby štatistika bola úplná, v roku 2015 sa na Slovensku vykonalo až 7 004 interrupcií, čo predstavuje 12,6 percenta z narodených detí...

Znižovanie pôrodnosti je hlavným dôvodom starnutia populácie. Starnutie sa najväčšmi prejavuje v okrese Bratislava V (Petržalka, Jarovce, Rusovce, Čunovo) a v banskobystrickom okrese. Od začiatku 90. rokov populácia u nás zosťarila o 5,5 roka. Na sto detí v súčasnosti pripadá až 88 seniorov. Je zjavné, že starnutie sa týka všetkých okresov, no západ a stred Slovenska však v porovnaní s východom a severom starne intenzívnejšie. Okresmi s najmladšími obyvateľmi sú Kežmarok, Námestovo a Bardejov, s najstarším obyvateľstvom je okres Bratislava I (mestská časť Staré Mesto). Navyše, odborníci varujú, že starnutie nebude prebiehať postupne, ale veľmi dynamicky. Následkom toho sa staneme jednou z najrýchlejšie starnúcich populácií v Európe.

-red-

Otvorený list belgického premonštráta belgickému ministrovi zahraničných vecí

Žiadame to od Vás!

Snímky: vyd+SCW

Belgický premonštrát páter DANIEL MAES, O. Praem, (na snímke) pôsobí od roku 2010 v Sýrii. V marci tohto roku poslal belgickému ministrovi zahraničných vecí Didierovi Reyndersovi otvorený list.

Excelencia,

som Belgičan žijúci v Sýrii a obraciam sa na Vás, ctihodného ministra našej milovanej vlasti, aby som Vám podal informácie o svojej situácii a požiadal Vás o ďalšiu spoluprácu na ochrane svojho a sýrskeho ľudu. V roku 2010 som ja, otec Daniel Maes, premonštrát a kňaz z flámskeho opátstva Postel-Mol prišiel slúžiť do sýrskej reholnej komunity Mar Yakub v Qára. Prichádzal som z mnohými predsudkami a podozreniami. Kontakt s miestnym obyvateľstvom a s touto krajinou mi však spôsobil kultúrny šok.

TAKÉ SME NEMALI ANI MY

Je pravda, že individuálne a politické slobody v Sýrii neboli priveľmi rozvinuté a neboli ani tak dôležité (medzitým došlo k zmenám a vznikol tu pluralitný systém politických strán). No na druhej strane tu bola harmonická spoločnosť zložená z mnohých náboženských obcí a etník žijúcich po celé storočia v miery. Okrem toho tu existovala orientálna veľkorysá pohostinnosť a taká vy-

soká miera bezpečnosti, akú sme u nás, v našej vlasti, nikdy nezakúsili. Krádeže a násilnosti sa tu prakticky nevyskytovali. Krajina bola bez dlhov a nebol tu nijaký bezdomovec. Naopak, prijali tu stovky tisíc utečencov z okolitých krajín a starali sa o nich ako o domácich ľuďoch. Navyše, každodenný život bol veľmi ekonomický, potraviny lacné. Školy, univerzity a nemocnice boli zadarmo aj pre nás cudzincov, patriacich k sýrskej mníšskej komunite, čo sme aj na vlastnej koži zažili.

JEDNOTA AJ NAPRIEK VOJNE

Medzitým však vypukla strašná vojna. Na vlastné oči sme videli, ako cudzinci (nie Sýrčania) organizovali manifestácie, ktoré filmovala katarská televízia Al Jazeera a potom vysielala do celého sveta s falošným výkladom, že sa sýrsky ľud búri proti diktatúre. Títo cudzinci lákali mladých ľudí z našej dediny, aby sa k nim pripojili. Došlo k atentátom a vraždám v sunnitských a kresťanských kruhoch, čo vyvolávalo dojem, že ide o akési prejavy pomsty podobnej občianskej vojne.

Aj napriek týmto pokusom vyvolať nenávisť a chaos, zostal sýrsky ľud zjednotený. Ako jedna rodina protestovali Sýrčania proti zahraničným teroristickým skupinám a krajinám, ktoré ich podporujú. Zabili tu stovky tisíc nevinných ľudí, vrátane mnohých vládných vojakov a príslušníkov bezpečnostných zložiek. Školy, nemocnice a infraštruktúra sa zrovnala so zemou. Niekoľko miliónov občanov utieklo do zahraničia. Väčšina ich však našla útočisko v tých častiach krajiny, ktoré sú pod ochranou armády. Vláda sa totiž rozhodla, že nebude chrániť svoje ropné ložiská v púšti, jej absolútnou prioritou sa stala ochrana obyvateľstva.

V novembri 2013 sme sa aj my stali cieľom ozbrojených útokov. Ostrelovanie okolo nás desiatkami tisíc ozbrojenými a útoky boli tak masívne, že, ľudsky vzaté, neexistovala nijaká možnosť, ako uniknúť smrti a skaze. Vďaka Bohu, celá naša komunita bola zázračne zachránená a dodnes zostala nedotknutá spolu s obyvateľstvom v Qára, a to vďaka armáde.

OCENENÁ POMOC

Včasný ruský zásah na žiadosť sýrskej vlády viedol k hlbokej premene a rázne potrel všetky typy teroristických skupín, za čo je sýrsky ľud hlboko vďačný. Je tu nádej. Aj napriek tomu však tisíce

»»»

zahraničných ozbrojených, vycvičených a platených džihádistov naďalej prichádza do Sýrie, aby sa znovu pokúsili zlomiť húževnatý odpor národa.

Teraz prežívame najväčšiu humanitárnu krízu po druhej svetovej vojne. Na túto výzvu sa usilujeme odpovedať a pomáhať, ako sa len dá. Naša komunita zorganizovala tri strediská: v Damasku, Tartouse a tu v kláštore, odkiaľ vychádza pomoc. Pred dvoma týždňami sme mohli ponúknuť pomoc aj Alepu, najväčšiemu postihnutému sýrskemu mestu, viac ako 8 a pol tisíca balíkov so zdravotníckou pomocou a finančne veľmi nákladnou pojazdovou nemocnicou. Práve za toto prevzala v Moskve zakladateľka a predstavená tohto kláštora matka Agnes-Mariam významné ocenenie Femida za mier a spravodlivosť. V tejto pomoci môžeme pokračovať jedine vďaka veľkodušnej podpore mnohých dobrodincov, niektorých medzinárodných organizácií a krajín ako je Holandsko, ktoré sú nás ochotné podporovať v poskytovaní pomoci tým najohrozenejším bez ohľadu na ich náboženský či etnický pôvod.

NENECHAJTE SA KLAMAŤ!

S veľkou dôverou sa obraciam na Vás s prosbou, aby ste sa nenechali klamať mediálnymi klamstvami a manipuláciami, a naopak – odvážne ste uznali to, čo sa v Sýrii skutočne deje. Nezabúdajte na nedávne tragické príklady. Na základe hrubých lží sa už zmasakrovali celé národy a štáty. Niektoré veľmoci sa chceli zmocniť ropy, zlata, bánk a skladov zbraní. Aj naša belgická vlasť prispela k destabilizácii určitých krajín, v ktorých teraz vládne totálny chaos. Boli to ilegálne a neľudské akcie. Prečo k nim prišlo?

Sýria je zvrchovaná krajina, kolíska najstarších civilizácií i drahocennej kresťanskej viery. Má legitímnu vládu a legitímne zvoleného prezidenta, a to drvivou väčšinou ľudu z rôznych náboženských a etnických zložiek. Nijaký medzinárodný zákon nemôže ospravedlniť akúkoľvek zahraničnú intervenciu v Sýrii. Rozhodnutie o budúcnosti a vláde Sýrie patrí len a len samotným Sýrčanom.

Budete na základe nehorázných klamstiev a v rozpore s medzinárodným právom a ľudskou dôstojnosťou spolupracovať na zabíjaní a ďalšej devastácii tunajšieho ľudu? Majú sa utečenecké tábory ešte rozširovať? Chcete vrhnúť celý národ do beznádejnej biedy len preto, lebo supervel'moci tu chcú postaviť ropovod, zmocniť sa ropy, zemného plynu a ďalšieho prírodného bo-

Snímka: SCW

Páter Daniel Maes (vľavo) s melchitským gréckokatolíckym antiochijským patriarchom Gregorom III. Lahamom a sestrou predstavenou Agnes-Mariam

hatstva a dobyť sýrske územie kvôli jeho výhodnej strategickej pozícii? Pokoj a bezpečnosť tohto ľudu si vyžaduje uznanie zvrchovanosti ich územia, ich nezávislosti, národnej a kultúrnej jednoty. Má sa vari dočasné krehké prímerie prerušiť novými ilegálnymi vojenskými intervenciami?

ZRUŠTE SANKCIE

Excelencia, slušný a zdatný štátnik pripravuje budúcnosť; slušný a zdatný štátnik rešpektuje medzinárodné právo a zvrchovanosť iných krajín; slušný a zdatný štátnik chce, aby aj jeho vlastná krajina bola rešpektovaná, a slušný a zdatný štátnik slúži svojmu ľudu (latinské slovo minister znamená služobník).

Excelencia, buďte odvážny a kontaktujte sýrsku vládu, obnovte diplomatické vzťahy a urýchlene zrušte všetky sankcie proti sýrskemu ľudu, pretože nie sú

ničím iným než ekonomickým terorizmom, veľkoryso ponúknite v mene belgického ľudu svoju pomoc a podporu.

Kto totiž slúži záujmom cudzích mocností, aby iné národy uvrhol do najhlbšej biedy, je teroristickým lídrom a nie je hoden nazývať sa štátnikom. Môžeme od Vás žiadať, aby ste sa nestavali na stranu vrahov, ale na stranu nevinných obetí?

Ale práve to od Vás žiadame my, sýrsky ľud a obrovské množstvo ľudí dobrej vôle v Belgicku a inde. Budeme Vám za to vďační, zapíšete sa do dejín a budú Vás ctíť ako slušného a zdatného štátnika.

Prijmite nielen naše znepokojené volanie, ale aj náš úctivý pozdrav.

11. marca 2016 v Deir Mar Yakub, Qâra, Sýria,

Otec DANIEL MAES (z Postel-Mol)
(Medzitulky: redakcia)

PriestorNet

NÁBOŽENSTVO
KULTÚRA
SPOLOČNOSŤ

priestornet.com

V Číne prichádza každú nedeľu do kostolov viac ľudí než v celej západnej Európe

Cirkev v Ríši stredú

V oficiálne ateistickej Číne sa rýchlo šíri kresťanstvo. Najľudnatejšia krajina sveta by mohla mať do 15 rokov štvrt' miliardy kresťanov. Toto číslo by prevýšilo počet ľudí hlásiacich sa ku kresťanstvu v takých krajinách, ako sú USA, Brazília či Mexiko.

Štatistiky hovoria, že v Ríši stredú asi 20 % obyvateľov vyznáva čínske ľudové náboženstvá, 8 % budhizmus a asi 60 % si uvádza, že je bez vyznania. Počet kresťanov v komunistickej Číne sa odhaduje na 100 miliónov. Vládne štatistiky síce uvádzajú počet kresťanov s oveľa nižšími číslami, no je to prirodzené, pretože pre komunistickú vládu, najmä pre ministerstvo pre náboženské záležitosti, je rastúci počet kresťanov v ateistickej krajine dôvod na vážne znepokojenie. Podľa odhadov je totiž počet kresťanov väčší ako počet členov Komunistickej strany Číny, ktorých je asi „len“ 85 miliónov.

Aj keď percento kresťanov v Čínskej ľudovej republike (ČLR) vzhľadom na vysoký počet obyvateľov (1,38 miliardy) nevyzníeva na prvý pohľad nijako mimoriadne, no pravdepodobne tu prichádza každú nedeľu do kostolov viac ľudí než v celej západnej Európe. A počet čínskych kresťanov stále rastie.

SEDEM PERCENTNÝ RAST

Renomovaný sociológ a jeden z riadiťov Inštitútu na štúdium náboženstva

na Baylor University v Texase Rodney Stark v knihe *Vzostup kresťanstva v Číne*, ktorú napísal s Xiuhuaom Wangom, odhaduje, že počet kresťanov v Číne rastie rýchlosťou 7 % za rok. Podľa autorov spomínanej knihy malo byť v roku 1980 v ČLR 10 miliónov kresťanov, no v roku 2007 už asi 60 miliónov. Keďže nárast je 7 %, znamená to, že tento rok by malo byť v Číne viac ako 100 miliónov kresťanov.

Počas tohtoročnej veľkonočnej vigílie arcibiskup Joseph Li Shan pokrstil v pekínskej Katedrále Nepoškvrneného počatia vyše 100 dospelých osôb. Až 27 krstov sa udelilo vo farnosti neďaleko Šanghaja. Na oblasť, kde žije takmer milión ľudí, to síce nie je veľa, ale keď si uvedomíme, že miestna katolícka komunita má len asi sto členov, tak počas Veľkej noci sa rozrástla o viac ako 25 percent!

Udeľovanie sviatosti krstu prebiehalo pri veľkonočnej vigílii vo všetkých čínskych katolíckych kostoloch. Odhaduje sa, že za posledné roky sa počas Veľkej noci každoročne pokrstí viac ako 20-tisíc nových veriacich. Významné cir-

kevné sviatky poskytujú ďalšie príležitosti na udeľovanie krstov, takže v čínskej katolíckej cirkvi pribudne každý rok zhruba 100 000 dospelých novokrstencom.

SMÄD PO BOHU

Znalci čínskych pomerov tvrdia, že za rast kresťanstva v zemi môže, paradoxne, samotná komunistická strana, pretože teoretický i praktický materializmus vedie ľudí k túžbe po bohatstve a spotrebe, ale neposkytuje im nijaký hlbší zmysel. „Keď som sa stretol s niekoľkými katolíkmi, pocítil som, že ma prijímajú ako človeka, ktorý má dôstojnosť, nehodnotili ma podľa toho, či som bohatý, alebo chudobný,“ povedal jeden z katechumenov. Mnohým z novo pokrstených ekonomický blahobyt nestačí. Hľadajú nemateriálne hodnoty, niečo „hlbšie“. Jeden čínsky biskup to popísal ako „veľký smäd po Bohu“.

R. Stark sa domnieva, že pod narastajúci počet kresťanov v Číne sa podpisali najmä konverzie vzdelanejších vrstiev, ktoré zažívajú „kultúrny nesúlad“ medzi tradičnou ázijskou kultúrou a priemyselno-technologickou modernosťou, ktorá vedie k duchovnej núdzi, voči ktorej kresťanstvo vie dať odpoveď: „Čínski intelektuáli sú presvedčení, že sa musia obrátiť na Západ, aby porozumeli svetu, v ktorom žijú. Podľa môjho názoru sú presvedčení, že východné náboženstvá nezodpovedajú modernému svetu, do ktorého sú ponorení, a že potrebujú hľadať západné filozofie a náboženstvá. Je to ohromujúce.“

Podľa Starka východné náboženstvá ako taoizmus, konfucianizmus a budhizmus sú „antiprogresívne“: „Všetky hovoria, že súčasný svet oproti slávnej minulosti upadá a že by sme sa mali pozerať späť, nie dopredu. Nepripúšťajú, že sme schopní svet aspoň čiastočne pochopiť – je to niečo, o čom máme meditovať, no nie sa ho zmocniť a teoretizovať, ako to robia fyzici a chemici. Tieto náboženstvá nezodpovedajú tomu, čo moderní Číňania teraz zažívajú.“

NEVIDITEĽNÝ PROCES

Prirodzene, že sa tu natiška otázka, ako je možné, že komunistická vláda nezasiahne. R. Stark má vysvetlenie: „Proces konverzií je neviditeľný, vláda na neho nedosiahne. Nedeje sa to na spô-

»»»

sob kazateľských stretnutí. Ide to omnoho intímnejšou, oveľa tichšou cestou.“ „Tichšia cesta“ znamená celosvetový ošial – sociálne siete. Cez ne má dochádzať k značnému množstvu konverzií a tieto siete sú pre vládnych úradníkov „neviditeľné“.

Ďalší dôležitý faktor, na ktorý R. Stark upozorňuje, je, že kresťanmi sú častejšie Číňania žijúci vo vidieckych oblastiach ako v mestách, lebo ich spoločenskú väzbu sú tu silnejšie, a preto aj kresťanstvo sa tam môže ľahšie prenášať. Na dedinách sa dokonca mnohí komunistickí vodcovia neskrývajú so svojím kresťanstvom. „Faktom je, že komunistická strana je do kresťanského vzostupu pomerne hlboko zapojená a to spôsobmi, o ktorých sa nehovorí. Mnohí komunistickí lídri sú veľmi otvorenými kresťanmi. Na dverách a na stenách izieb majú kríže, čo ťažko môže byť diskrétné.“

Pravda však je aj to, že v mnohých dedinách je motívom konverzie presvedčenie, že katolícki kňazi môžu odháňať démonov a liečiť chorých.

Je prirodzené, že anonymita miest zohráva veľkú úlohu v šírení kresťanstva. A aj vďaka nej je tu enormne veľa synov a dcér komunistických úradníkov, ktorí sú kresťanmi. Podľa R. Starka je kresťanstvo najsilnejšie na univerzitách, kde študujú budúci členovia komunistickej strany. A stretnúť tu veriaceho profesora tiež nie je nijaká výnimka. „V elitných univerzitných kampusoch ste priam šokovaní kresťanským pocitom z miesta – takým, aký nenájdete na amerických kresťanských školách. Na Notre Dame alebo na Texas Christian necítite to, čo vidíte, keď kráčate okolo pekínskej univerzity,“ opisuje R. Stark situáciu.

KOMUNISTICKÝ ÚTLAK

Osud cirkvi v komunistických krajinách je všade rovnaký. Po víťazstve revolučných síl Oslobodeneckej armády Komunistickej strany Číny čínski bolševici vyhlásili 1. októbra 1949 ČĽR. V tom čase tu bolo 139 biskupov a arcibiskupov, z toho 26 čínskych. Nová vláda však vyhostila mnohých európskych a amerických misionárov. Na prvého apoštolského nuncia v Číne Antonia Riberiho uvalila v roku 1951 domáce väzenie, neskôr ho vyhostila z krajiny. Aj keď v tom čase počet diecéz vzrástol zo 139 na 144, zároveň však vzniklo regionálne čínske Vlastenecké katolícke združenie a Výbor na reformu cirkvi. Prirodzene, že prišlo aj k znárodneniu katolíckych inštitúcií a majetku Cirkvi.

Snímka: CNS

Po vyhlásení kampane Sto kvetov sa v roku 1956 rozpútala nová vlna protikresťanských represíí. Vytvoril sa celonárodné Vlastenecké združenie čínskych katolíkov. Nasledovalo pätnásť Vatikánom nepovolených biskupských svätení, dokonca aj prví ľudové voľby biskupa v Sečuane. Vzápätí na to vydal ct. Pius XII. encykliku *Apostolorum Principis*, v ktorej v podstate hovorí o schizme, aj keď sa tomuto termínu vyhól.

V nasledujúcich štyroch rokoch vysvätili v Číne ďalších 36 Rímom neschválených biskupov. V roku 1962 mala Čína celkovo 62 biskupov, 20 z nich vysvätili pred rokom 1953 so chválením Ríma, ale až 42 po roku 1967 bez jeho súhlasu.

PREKONÁVANIE TRAUMY

V roku 1966 sa začala Veľká kultúrna proletárska revolúcia. Komunisti zavreli kostoly, kňazov, rehoľníkov a rehoľníčky sekularizovali, poslali do väzenia a na nútené práce, aby sa prevychovali. V roku 1970 pozdravil z Hong Kongu pápež bl. Pavol VI. čínsky ľud a smeroval posolstvo čínskym katolíkom.

V roku 1971 prijali Čínsku ľudovú republiku do OSN a v nasledujúcom roku bol znovu otvorený Kostol Narodenia v Pekingu. Kultúrna revolúcia sa skončila smrťou Mao Ce-tunga v roku 1976.

Do čela štátu sa dostalo proreformné krídlo Komunistickej strany Číny reprezentované Teng Siao-pchingom. Situácia veriacich sa zlepšila až tak, že Vlastenecké združenie čínskych katolíkov súhlasilo s menovaním biskupa pre Peking. V roku 1979 sa ním stal Fu Tieshan. Vtedy aj z väzenia a pracovných táborov prepustili mnoho kňazov a rehoľníkov. V tom istom roku sa stal šanghajský biskup Ignatius Kung Pinmei

kardinálom *in pectore*. Na 3. národnom zhromaždení Vlasteneckého združenia vznikla vládna Konferencia čínskych biskupov (KČB) a Administratívny výbor cirkvi.

V roku 1982 napísal sv. Ján Pavol II. dva listy s „čínskou témou“ a počas svojho pontifikátu adresoval vyše 30 príhovorov „veľkému čínskemu národu“. Keďže Čína odmietala akékoľvek náboženstvo, ktoré by malo externé zahraničné vzťahy, v novej čínskej ústave z roku 1982 sa objavil článok proti „zahraničnej“ nadvláde nad čínskou Cirkvou a vzápätí uväznili kňazov za udržiavanie kontaktov s Vatikánom. V roku 1986 Vlastenecké združenie čínskych katolíkov potvrdilo svoju nezávislosť od Vatikánu. O tri roky neskôr sa vládna KČB rozhodla uznať pápeža len za „duchovní“ hlavu Cirkvi a vzápätí prevzala úplnú kontrolu nad záležitosťami čínskej cirkvi. Biskupov, ktorých provládna KČB neuznala, poslali do väzenia. Zatykanie a väznenie biskupov verných Rímu sa deje doteraz. Úplne bežným sa stalo menovanie biskupov na „čínsky spôsob“, to znamená bez súhlasu Vatikánu. Časom sa však vžilo isté modus vivendi – menovať biskupa, ktorý je nejakým spôsobom prijateľný nielen pre Peking, ale aj pre Vatikán.

Pomaly sa však v súčasnej Číne prekonáva trauma rozdelenia na „oficiálnu“, t. j. štátom schválenú, a „podzemnú“ cirkev. „Faktom je, že väčšina ľudí „štátnej“ cirkvi boli skutočnými katolíckymi, odtrhnutie od Ríma iba predstierali,“ tvrdí R. Stark. Je presvedčený, že posun počas posledných rokov je obrovský: „Som ním veľmi prekvapený. Môže to byť časťou toho, čo sa pomaly deje v pozadí. Potláčanie kresťanstva už asi začína byť nepohodlné.“

Spracoval PAVOL PRIKRYL

Číňania majú vd'aka jezuitskému misionárovi Matteovi Riccimu štyristo rokov slovo *Boh*

Dal im slovo *Boh*

Pred 400 rokmi vznikol prvý katechizmus v čínskom jazyku a pred desiatimi rokmi ho vôbec po prvý raz od jeho vzniku preložili a publikovali. Preklad vyšiel v taliančine, v rodnom jazyku autora – jezuitu Mattea Ricciho, a má názov *Pravý význam Pána nebies*.

Závažnosť problému komunikácie v odlišnej kultúre, s ktorým sa vtedy museli potýkať misionári v najľudnatejšej krajine sveta nám priblíži jednoduchý príklad. Je ním už samotné slovo *Boh*. Autor tohoto katechizmu musel totiž najskôr vymyslieť čínsky ekvivalent k slovu *Boh*, aby vôbec mohol začať s tým, kvôli čomu vlastne v roku 1583 prišiel do Číny, totiž hlásať evanjelium. Mandarínska čínština, myšlienkovovo poplatná konfucianizmu, poznala len výraz *nebeské poslanie*. Pre pojem *božstvo* nemal vhodné slovo ani z Indie importovaný budhizmus, ani miestny taoizmus. Idea božstva prítomná v týchto náboženstvách totiž obsahuje tak trochu všetko aj nič. Problém vyriešil Matteo Ricci v roku 1607 práve pri spisovaní spomínaného katechizmu. *Boh* sa odvtedy po čínsky povie *Tian Zhu* a znamená to *Pán nebies*.

Tu si treba uvedomiť, že za vznikom tohoto slova sa však skrýva obrovské úsilie, ktoré na lingvistickom, filozofickom a politickom poli vyvinul tento misionár-priekopník, aby priblížil kresťanskú kultúru Európy prastarej kultúre Číny.

OPAK MARCA POLA

Matteo Ricci z Tovarištva Ježišovho je doslova úplným opakom cestovateľa a dobrodruha Marca Pola. Ten totiž žasnúcim poslucháčom v Európe rozprával na konci 13. storočia o ríši Kublaj Chána, Matteo Ricci čelil opačnej úlohe – usiloval sa kresťanský Západ vykresliť a takmer akreditovať ako civilizáciu hodnú čínskej úcty, teda úcty v krajine, kde vládlo (a vládne) presvedčenie o svojom výsadnom postavení vo svete. Na rozdiel od Marca Pola, ktorý poznal len mongolskú cisársku dynastiu a ktorý sa nikdy nenaučil po čínsky, za-

čal sa tento jezuitský kňaz učiť mandarínsku čínštinu a zvyky väčšinového čínskeho etnika Han. Obliekal sa ako mandarín.

INAK AKO PREDCHODCOVIA

Aj na rozdiel od františkánov a dominikánov, ktorí prišli do Číny o niečo skôr, neprišiel do Ríše strediu a nevystupoval tu v duchu eurocentrizmu. Dokonca si aj dal čínske meno Li Madou a Číňania mu neskôr dali čestné meno Xitai – Učiteľ Západu. Hoci sa vylodil v Číne v roku 1583 ako 31-ročný, až po 24 rokoch, keď sa dokonale zoznámil s východnou civilizáciou, sa rozhodol k zásadnému kroku a napísal katechizmus. Odmietol budhizmus a taoizmus, ktoré sa mu najväčmi javili ako nepriateľské voči kresťanstvu, a usiloval sa hľadať spoločný terén s konfucianizmom, s ktorým má kresťanstvo mnoho spoločné najmä v oblasti etiky. Navyše, Konfucia si veľmi ctili najmä politické elity. A tie páter Ricci potreboval, ak aj nie hneď presvedčiť, tak aspoň zbaviť podozrievavosti voči kresťanstvu.

KATECHIZMUS AKO DIALÓG

Matteo Ricci pojal a napísal katechizmus ako dlhý dialóg medzi imaginárnym konfuciánskym mudrcom a kresťanským intelektuálom, ktorého predstavuje sám autor. Konfucianista sa pýta, vyslovuje námietky, pochybnosti, údiv, predkladá to, čo mu v náuke Cirkvi pripadá ako protichodné či nezmysel. Ricci so svojou legendárnou erudíciou a majstrovskou rétorikou odpovedá pokojne.

Od prvých stránok využíva konfuciánsky rešpekt k poriadku a k hierarchii cisárskej moci a rozširuje a uplatňuje ho na samotného Boha. „Každý štát, každá krajina má svojho pána. Je teda možné, že by len vesmír nemal pána?“ odpo-

vedá na zásadnú pochybnosť konfucianistu.

Racionalizmus a praktickosť konfucianov využíva Ricci aj v argumentácii proti budhizmu a jeho doktríne o prevtelovaní, keď píše: „Kto môže povedať, že žena, ktorú si berie za manželku, nie je reinkarnáciou jeho matky? Kto môže povedať, že sluovia, ktorí mu slúžia, nie sú reinkarnáciou jeho vlastných pánov? Vari to nie je zavádzanie veľkého zmätku do pravidiel, ktorými sa riadia ľudské vzťahy v spoločnosti?“

Imaginárny dialóg medzi čínskym filozofom a západným spisovateľom má šťastný koniec. Konfucian bez toho, aby poprel seba samého, nakoniec po 592. argumentáciách prijíma pravdu kresťanstva a konvertuje.

ČÍNSKY RÍTUS

Skutočná história kresťanstva v Číne však nie je taká jednoduchá. Už v roku 1715, viac ako sto rokov po smrti pátra Mattea Ricciho, pápež Klement XI. definitívne zrušil tzv. *čínsky rítus*, čo bol práve pokus jezuitov v Číne, ktorý započal Matteo Ricci. Išlo o využitie niektorých čínskych pojmov a zvykov a ich zavedenie do katechéz a do liturgie. Zákaz však čínsky cisár veľmi nerád prijímal, a to aj napriek tomu, že zákaz sa týkal len čínskych katolíkov, ktorých bolo v krajine nepatrné množstvo, a že riešil len interné cirkevné záležitosti. Pre Čínu, ktorá na rozdiel od Európy nemala pojem o dualizme moci – svetskej a duchovnej, bolo skrátka neprípustné, aby sa ktokoľvek staral do jej vnútorných záležitostí, čo spôsobilo, že sa kresťanstvo muselo nielen zriecť politickej podpory, ale vystavilo sa aj prenasledovaniu, a misionárov napokon z krajiny vypokozovali.

MILAN GLASER, SJ/RV
(Snímka: archív)

Dáva sa na známosť,
že Literárna sekcia Rady KBS pre vedu, vzdelanie
a kultúru

vyhlasuje k Svätému roku milosrdenstva
literárnu súťaž pre stredoškólkov

Tváre s úsmevom milosrdenstva.

Eseje, úvahy, reportáže či rozhovory v rozsahu do
2016 slov načíms zaslať do
31. decembra 2016
na mailovú adresu predsedu organizačného výboru
súťaže PhDr. Pavla Vitka
vitko.pavol@gmail.com

Láskavo uvedte meno, priezvisko, vek,
adresu bydliska, názov školy
a osobný telefonický kontakt.

Vyhlasenie výsledkov sa uskutoční vo februári 2017
v Zrkadlovej sieni Primaciálneho paláca
v Bratislave v rámci udeľovania cien Fra Angelica.
Čestným predsedom súťaže je
predseda Rady KBS pre vedu, vzdelanie a kultúru
biskup Mons. František Rábek.

Pred 240 rokmi boli zriadené Banskobystrické, Rožňavské a Spišské biskupstvá

Tri biskupstvá oslavujú

Pius VI.

Mária Terézia

Na návrh delegátov z Uhorska sa Tridentský koncil (1545 – 1563) v rámci svojho programu zaoberal aj otázkou zriadenia nových biskupstiev v Uhorsku. Žiadalo sa z rozsiahleho a ťažko zvládnuteľného Ostrihomského arcibiskupstva vytvoriť menšie a lepšie organizované celky.

O zriadení nových biskupstiev v Uhorsku uvažoval už arcibiskup Páter Pázmany (1570 – 1637). Prekážkou uskutočnenia tejto myšlienky bolo však turecké panstvo v Uhorsku, ako aj otázka hmotného zabezpečenia nových biskupstiev. Zrušenie jezuitského rádu v roku 1773 podstatne pomohlo uskutočniť tieto úsilia, lebo z ich majetkov bolo možné hmotne zabezpečiť zamýšľané nové biskupstvá. Úspešne však boli tieto úsilia zavŕšené až v roku 1776 zásluhou panovníčky Márie Terézie, ako uhorskej kráľovnej. Navrhla vytvoriť tri nové biskupstvá: Banskobystrické, Rožňavské a Spišské. Tento návrh predložila na schválenie 15. januára 1776 pápežovi Piovovi VI.

DIOECESIS NEOSOLIENSIS

Pápež schválil Banskobystrickú diecézu 13. marca 1776 bulou *Regalium principum*. Mária Terézia dala v dotačnej listine novovzniknutému Banskobystrickému biskupstvu do vena niekdajšie arcibiskupské panstvo s kaštieľom vo

Svätom Kríži nad Hronom (terajší Žiar nad Hronom) a bývalý jezuitský kostol v Banskej Bystrici určila za jeho katedrálu. Patrón katedrálneho kostola, sv. František Xaverský, sa stal patrónom diecézy.

Prvým biskupom bol Franz Berchtold (1730 – 1793). Tomuto biskupovi sa nepodarilo zložiť počiatočné ťažkosti, a preto cisár Jozef II. mienil túto diecézu zrušiť. Biskupovi sa však napokon podarilo problémy prekonať.

Do dnešných dní sa na banskobystrickej biskupskej katedre vystriedalo 15 biskupov. Biskupský stolec nebol obsadený len krátke časové úseky po smrti alebo po predčasnom odchode biskupa. Avšak v čase komunistickej totality, v rokoch 1950 až 1973, viedol diecézu najprv Ján Dechet, ktorého vymenoval Slovenský úrad pre veci cirkevné, a po jeho smrti v roku 1968 kapitulný vikár František Haspra, vymenovaný nitrianskym biskupom Mons. Eduardom Nécseym, ako ordinár s právomocami. Po smrti Mons. Rudolfa Baláža v roku 2011 viedol takmer pol druhého roka die-

cézu dovtedajší generálny vikár diecézy Mons. Marián Bublinc.

Diecéznym biskupom je v súčasnosti Mons. Marián Chovanec. Dňa 20. novembra 2012 ho vymenoval pápež Benedikt XVI.

DIOECESIS ROSNAVIENSIS

Už Páter Pázmany sa usiloval o zriadenie diecézy v Rožňave. Na tomto území ostali kvôli rozvoju reformácie na začiatku 17. storočia iba traja katolícki kňazi. Rožňavskú diecézu zriadil pápež Pius VI., taktiež 13. marca 1776, a to bulou *Apostolatus officii*. V zakladajúcej listine Rožňavskej diecézy bolo toto biskupstvo vyčlenené župami Gemer, Novohrad, Malohont, Turňa, južný Spiš a časť Horehronia. Na tomto území bolo v tom čase 67 farností. Biskupstvo však nebolo podriadené Ostrihomskej arcidiecéze, ale podliehalo Jágerskému arcibiskupstvu. V dnešných časoch je južná časť vtedajšej Rožňavskej diecézy na maďarskom území. Štátoprávne zmeny po prvej svetovej vojne spôsobili aj zmenu územia Rožňavského biskupstva tým, že 19 farností zostalo mimo hraníc Česko-Slovenskej republiky.

Zriaďovacia listina pripomína, že založením nového biskupstva sa sleduje nielen rozšírenie a upevnenie pravej viery, ale usiluje sa aj o zabezpečenie blaha a pokoja krajiny. Diecéza dostala majetky v Šahách a v Dolných Plachtiniciach. O rok neskôr, na žiadosť kapitu-

»»»

ly, poskytla Mária Terézia nemalú sumu na zakúpenie bohoslužobných rúch a na opravu katedrály. Zakúpili sa štyri domy pre kanonikov, z ktorých jeden bol v Brzotíne. Postupne – darovaním alebo kúpou – sa zabezpečili byty pre kanonikov v Rožňave.

Prvým biskupom sa stal János Galgóczy †1776), ktorý však zomrel skôr, ako by sa bol ujal tejto funkcie. Do úradu rožňavského biskupa bol menovaný dovtedajší ostrihomský pomocný biskup Antal Révay (1718 – 1783).

Až do dnešných čias sa na stolci tejto diecézy vystriedali devätnásť biskupov. Od roku 2015 je rožňavským sídelným biskupom Mons. Stanislav Stolárík.

DIOECESIS SCEPUSIENSIS

Spišské biskupstvo vzniklo povýšením Spišskej prepozitúry. Pápež Pius VI. tak urobil 13. marca 1776 bulou *Romanus pontifex*, ktorú vydal na základe dekrétu Márie Terézie zo začiatku roka 1776. Sídлом Spišského biskupstva sa stala Spišská Kapitula, ktorej história siaha pravdepodobne do 12. storočia. Spišské biskupstvo sa vytvorilo pripojením Liptova a Oravy k bývalému Spišskému prepoštstvu (1198 – 1776) a stalo sa sufragánom Ostrihomu. Spišské prepoštstvo neraz viedli prepošti s biskupským svätením. Až do 16. storočia bolo podriadené priamo Svätej stolici. Pápež Pius VII. bulou *Super universas orbis terrarum Ecclesias* z 9. augusta 1804, na základe dekrétu Františka I. z 5. 8. 1804, ustanovil Košické a Satmarské biskupstvo vyčlenením z Jágerského biskupstva, pričom Jáger bol povýšený na arcibiskupstvo. Sufragánmi Jágerskej provincie sa okrem Košíc stali aj Spiš a Rožňava. Dňa 29. 5. 1922 vzala Svätá stolica do vlastnej správy okrem Trnavskej administratúry, Nitrianskeho a Banskobystrického biskupstva aj Spišské biskupstvo.

Spišskí Nemci mali čulé styky s nemeckými univerzitami, čo podporovalo rozšírenie reformácie na území Spišskej prepozitúry. Len vďaka horlivosti prepoštov a kanonikov sa v týchto krajoch udržal katolicizmus. Viacerí prepošti sa usilovali o to, aby sa prepozitúra stala samostatným biskupstvom. Pravdepodobne už v 11. storočí existoval benediktínsky kláštor zasvätený sv. Martinovi.

Pri prepoštovi vznikol čoskoro zbor kanonikov, teda *kapitula*, ktorá mala spočiatku štyroch členov. Neskôr sa počet kanonikov zvyšoval, až sa napokon ustálil na počte desať osôb. Okrem toho samotná kapitula mala od 13. storočia aj ďalšiu dôležitú funkciu, a to fun-

Biskupské katedrály v Banskej Bystrici (vľavo), Rožňave a na Spišskej Kapitule (dole)

kciu hodnoverného miesta, čiže verejného kráľovského notárstva. Už v 13. storočí tu bola založená kapitulská škola, v roku 1646 sa tu usadili aj jezuiti a v roku 1648 tu založili gymnázium.

Prvým spišským biskupom sa stal sedmohradský Nemeč Karl Salbeck (1725 – 1785). Do dnešných čias sa na Spiši vystriedalo štrnásť biskupov.

Od roku 1950 bol spišským biskup Ján Vojtaššák (1877 – 1965), ktorého však

komunistický režim perzekvoval – väznili ho a po prepustení sa nesmel vrátiť na Slovensko. Režim neumožnil obsadiť prázdny stolec ani po jeho smrti v roku 1965. Mons. František Tondra (1936 – 2012) sa stal spišským sídelným biskupom až v roku 1989. Od roku 2011 je spišským sídelným biskupom Mons. Štefan Sečka.

LUBOMÍR V. PRIKRYL
(Snímky: archív autora, KBS)

Západná provincia:

- bratislavská arcidiecéza
- trnavská arcidiecéza
- nitrianska diecéza
- žilinská diecéza
- banskobystrická diecéza

Východná provincia:

- košická arcidiecéza
- spišská diecéza
- rožňavská diecéza

Laici, ktorí chceli nasledovať svätého Františka z Assisi, si zakladali bratstvá

Bratstvo pásikárov

Spiritualita sv. Františka z Assisi neoslovovala len ľudí, ktorí sa rozhodli zasvätiť svoj život Bohu, ale bola blízka aj mnohým laikom. A tak netrvalo dlho a po vzniku františkánskeho rádu začali vznikať rôzne laické združenia kopírujúce františkánsku regulu.

Koncom 12. storočia existovali v Cirkvi okrem *ordo clericorum* (kňazi) a *ordo monachorum* (mnísi) aj *ordo poenitentium*, a to ako Cirkvou uznávané zriadenie dobrovoľných kajúcnikov.

Čo sa týkalo františkánskej spirituality treba povedať, že sv. František vôbec nemal v úmysle propagovať existujúcich dobrovoľných kajúcnikov. Za ním a za jeho bratmi se spontánne vydávali ľudia túžiaci žiť podľa evanjelia ako on. Tomáš z Celana o tom napísal: „Zbiehali sa muži i ženy, kléruš i rehoľníci, aby Božieho svätca videli a počuli, zdal sa im prichádzať z iného sveta. A všetkým dal smernice pre ich život a každému stavu ukázal pravú cestu k spáse.“ V *Legende troch druhov* sa píše, že títo prví bratia všetkým, ktorí sa ich pýtali „odkiaľ prichádzate“, vyznávali, že „sú kajúcnici pochádzajúci z Assisi“.

Takto sa vyvinuli terciári – Tretí rád sv. Františka, ktorého základ postavil assiský svätec. Prvá oficiálna zmienka o bratoch kajúcnikoch ako o organizovanom spoločenstve, se nachádza v bule Honorio III. 16. 12. 1221 adresovanej biskupovi z Rimini.

ARCIBRATSTVO

Keďže počet bratstiev a spoločenstiev ku cti sv. Františka z Assisi stále narastal, pápež Sixtus V. sa rozhodol tieto spoločenstvá zjednotiť a zastrešiť. Svojou konštitúciou z 19. novembra 1585 založil *Archconfraternitas Chordae S. Francisci* – Arcibratstvo opasku svätého Františka, ktoré je známe aj ako Bratstvo pásikárov a jeho členovia ako pásikári.

Bratstvo „opasku“ se stalo vítanou náhradou pre tých, ktorí túžili po spôsobe života sv. Františka. Názov *pásikári* vznikol z toho, že členovia – muži i ženy – nosili posvätený povraz (chor-da), čiže akýsi opasok z konopných nítí, podobný rehoľnému františkánske-mu, ktorý vyjadroval čistotu a zdržan-livosť. Je zaujímavé, že do bratstva prijímali aj deti, chlapcov i dievčatá. Podľa P. Leandra Brejchu, OFM, ich „na rok obliekali do malého rehoľného há-bitku, ktorý si nesmeli vyzliecť ani pri hre“.

Všetky takéto bratstvá laikov museli byť pridrúžené k rádovému Arcibratstvu v Assisi, lebo len tak mohli získať milosti a odpustky, ktoré pásikárom udelili viacerí pápeži. Každé bratstvo

malo svojho rektora, ktorým býval niektorý páter františkán, vicerektora, štyroch asistentov, sekretára, sakristiána, rozdávatel'a sviečok a labaristu, ktorý nosil zástavu či iné odznaky bratstva v sprievodoch. Podobnú štruktúru mali aj ženské bratstvá: mali matku, vice-matku, štyri asistentky, dve navštevovateľky chorých a rozdávatel'ku sviečok.

Na čele bratstva stal buď „*pán tatík*“ alebo „*pani matka*“. Bratské spoločenstvo združovalo bohatých i chudobných. V zozname členov nachádzame nielen obyčajných ľudí, ale aj grófov, dokonca medzi pásikárov patrili i cisár Leopold I.

Členovia bratstva sa schádzali pravidelne každý mesiac na spoločných bohoslužbách. Každoročne sa volili z radov laikov *oficiales* (úradníci) bratstva a osobitne zástupcovia pre mužov a pre ženy, označovaní ako *rodič* alebo *tatík* či *matka*.

Františkáni navštevovali minimálne raz za rok aj zhromaždenia pásikárov v jednotlivých obciach. Zvyčajne sa vtedy konávali i voľby *tatíkov* a *matiek*. Vo farnostiach viedli bratstvá pásikárov miestni farári.

POVINNOSTI

Povinnosťou členov bratstva pásikárov bolo modliť sa denne päť Otčenášov a Zdravasov ku cti rán svätého Františka z Assisi. Museli sa však najmä cvičiť v láske k bližným, pravidelne konať dobré skutky, často pristupovať k sviatostiam, horlivo navštevovať bohoslužby, najmä pravidelnú mesačnú procesiu a iné zhromaždenia bratstva. Rovnako sa mali prísne vyvarovať nerestí, hádok, zlôrečenia, opilstva a pod. Platili symbolický poplatok do spoločnej pokladničky bratstva a z týchto peňazí sa prispievalo na omše za živých i mŕtvych spolubratov či spolusestry a zaobstarávali sa potrebné veci. Z tohto fondu tiež bezúročne požičiavali chudobným a núdzným členom, organizovali sa návštevy chorých a sprievody a modlitby za zosnulých.

OBNOVA VIERY

Prvé bratstvo pásikárov u nás vzniklo v Trnave, neskôr ich nájdeme pri všetkých františkánskych kláštoroch na Slovensku. Zakladacie listiny sa zachovali

len v odpisoch a aj to len pre bratstvá kláštorov v Trnave a Bratislave. Vzácnnejšie sú zachované albumy (Žilina) či matriky bratstiev, napríklad matrika z Kláštora sv. Kataríny.

Zaujímavá situácia nastala v Nových Zámkoch. Pri miestnom františkánskom kláštore vzniklo tiež bratstvo pásikárov. Zo začiatku slovenskí a maďarskí veriaci mali spoločné bratstvo a jednotné vedenie. Ale pre nezhody si Slováci vymohli priamo u františkánskeho provinciála v Bratislave úplné odlúčenie od Maďarov. Formálne sa tak stalo v roku 1750. Tento problém prišiel riešiť sám provinciál.

Aj na území Slovenska išlo o spoločnosť františkánskych laických spolupracovníkov rozličných povolání, stavov, veku a pohlavia. Niektoré bratstvá boli aj zmiešané s inými. V Žiline bolo napríklad zverené bratstvo pásikárov a ďalšie františkánske bratstvo – Bratstvo sv. Barbory, ktoré sa schádzalo vo františkánskom kostole, jednému rektorovi. Nešlo však o personálnu úniu, ale doslova o spojenie dvoch bratstiev pod jedno vedenie, pričom pobožnosti vlastné každému z bratstiev sa odbavovali vo svojom stanovenom čase. Bolo to možné preto, lebo väčšina pásikárov bola aj členmi Bratsva sv. Barbory.

Pásikári si kládli za cieľ osobným príkladom napomáhať všeobecnej obnove viery a mravov, ale aj aktivitami v sociálnej oblasti. Pásikári mali tiež účasť na všetkých milostiach a nespočetných odpustkoch, ktoré mala rehoľa Menších bratov. O nich sa podrobne písalo aj v *Smrtníkovej príručke*, ktorá uvádzala presný zoznam a kalendár možností získať tieto odpustky.

PRÍRUČKY PRE ČLENOV

Pre bratstvá pásikárov na Slovensku ich direktori napísali aj dve významné príručky. Autorom prvej, ktorá vyšla v Trnave v roku 1674 s názvom *Hora Zlatta seraffinska*, bol páter Ján Mihalovič.

Druhú, s názvom *Poklad Serafínsky, Aneb Arcy bratrstwa Pásku Prowaznjho Swatého Otce Frantisska Wywýssenost*, v ktorej sugestívne vyložil potrebu úplného zasvätenia sa Bohu, vydal tlačou v Žiline v roku 1691 známy Benignus Smrtník. K počiatkom arcibratstva sa vyjadril takto: „Svätý František tri rády ustanovil. Jeden pro mužské pohlaví, které jmenoval bratri menších, druhý pro pohlaví ženské jako jsou panny v klásterích zawrené a tretí pak rád lidí pokání činících – pro pohlaví jak mužské, tak ženské, jako jest toto provazních páskuv arcybratstvo.“

Giotto di Bondone: *Zjevení v Arles*

ZÁVIDIACI FÁNDLY

Do bratstiev pásikárov vstupovali ľudia z blízkeho i vzdialenejšieho okolia daného kláštora. Spočiatku doň chodievali na mesačné pobožnosti, ale ich návštevy pribúdali, čím zákonite začali zanedbávať svoje farské kostoly. Juraj Fándly, farár v Naháči, v ktorého katastri bol aj františkánsky Kláštor sv. Kataríny, sa na pásikárov, aj keď neobjektívne a prehnane, sťažoval vo svojom diele *Dúverná zmluva medzi mníchom a diablom o prvých počátkoch*,

o starodávnych aj včulajších premenách rehoľníckich (1789): „V uherskej krajine v prešporskej stolici aj v iných stolicách, v ktorých rozmnožená bola františkánov mariánskych provincia, tak boli sprostí ľudia omámení mníchským farizeizmusom, že sa napospol do pásikového braterstva dávali zapisat, a to viacej ze strachu toho, že doverovali, kdo bi nebol v tem braterství zapisani a tak bi prez pásika zemrel, že ho aňi na márách nepochovajú, ale že ho len na drúškoch vinesú jako mršinu skapatú.“

» »

CD nájdete
v predajniach
František
a na
www.serafin.sk

Úbytok ľudí vo farskom kostole v nie bohatom Naháči znášal J. Fándly viac ako ťažko, aj keď, nechtiac, opisuje obľúbenosť františkánov: „Mníši všelijakým (pod menom pobožností) spôsobom ľudí k sebe vábili, a to aj ve fárskich kosteloch. Jeden bol pásikového braterstva mních najväčší riaditeľ a spravce (mosel bit uš vimudrovani a babičkám známi kveštár). Tento chodil po osadách jako nejakí misionár z Rímu vislaní, a to običajne na fašanki, keď ľudie bivali často dobrěj vůli. Mal pri sebe svého trogára, který mu nosil jeho hábi aj krížik misionárskí a zvezek pášikov. Ale tento trogár těš bol dobrí figlár (jako to mňe dvá s ních viprávali), uš on mal s páter direktorom porozumeňi, vedel, kde má čo pítat, brat, habat, lebo kde kedí budú veselí, kde sa za dva dňi aj štíri zabavá. Prv, leš títo dvá obnoviteli na volajakú osadu došli, jedním lebo dvoma dňi predkom odpísali, že dondú na obnóvku. Na tento chír celá osada sa pohnula z radostí k najväčšej ročitéj pobožnosti. (Najslávnejšie ročité svátíky moseli sa skovat pred tímto príbehom). Tu hned paňi maťički snášali slepički, kopúnov, múku, koláčki, flašički a ňeboli těš posledné dari fašankovné klobáski a inšé také maškrtki, které sa u taťička teho braterstva varili, pékli a pražili; znášali těš na pásiki konope. S fašankovnú hostíniú techda privítali páter direktora ináč, leš farára treťi sváték na osadu za službami boskíma idúciho. Potom páter direktor na druhí deň mal ve fárskem kostele sedúce pri svém stolíku (jako biskup) kázeň, po ňěj hrubú svatú mšu a dostal za ňu od kordášov tolar proti všetkéj običaje.

Mal pod tú svatú mšu tak veľkú hoferu, jakú ňikdá v roku nemával farár. Potom prepasuval chlapov aj ženi aj v katekizmusi nevedomé deti a uložil jim na ten pásik rikat istoťné každodenné očenáše.“

JOZEFÍNSKE REFORMY

Dôsledkom jozefínskych cirkevných reforiem bolo tiež centrálné zrušenie všetkých bratstiev pásikárov v monarchii dekrétom Jozefa II. z 10. decembra 1782. Vladár sa tak vraj rozhodol pre ich údajné zneužívanie odpustkov a výsad. Všetok majetok bratstiev sa zabavili dekrétom zo 7. júla 1783.

Cisárov proticirkevný krok však niektorí dedinský kňazi, najmä osvieteniského razenia, prijali. Svedčí o tom aj zaujatý názor Juraja Fándlyho na činnosť pásikárov. Niet pochýb o tom, že ich celoplošná likvidácia bola pre chudobného naháčskeho farára značným zadostučinením: „Jeden farár, keď prišól na fáru, s kteréj farníci k bližnému klásteru s Pásiki veľmi tuho boli privázaní, našol od mnoha rokov v sprostoci zanedbaných ľudí, a síce takých, které nevedeli cítat Ocenáša, bolo aj zrostlich a už na rozume dosti starých lidí 34, Verim Boha nevedelo 151, které nevedeli rikat svaté desatero boské prikázaňi, bolo jich 148, které nevedeli sedem svátostí, bolo jich naleznutích više leš 21; nevedomích cirkevného prikázaňa bolo 91. Nevedomích částek spovedi bolo 61, a aj to len z takých, kterich ten farár na rec dostal keď sa unho spovedali v prvém roku. Omnoho vícej takích sprostákov bol bi našól, keď bi sa jemu všecci boli chceli ustanovit, ale s téj velikěj sprostostí ňechceli, ani ňemohli pochopit svoju velikú, proti svému farárovi poslušnost. Há-dajme ale, odkad to pocházalo? Né odinád, len odtád, že takí farníci behávali včas ráno ve sváték do mňiškeho kostela na raňú svatemšu a keď jú, tam máličko postojíce, počuli, o slova božího naučení niš ňedbali, do fárskeho kostela prez rok sotva šest rázi prišli, tak sprostí aj z dítkami zostali, ani to sebe za hrích nepokládali, čo nátura, čo svecké i boské prikázaňi zakazuje, slovem: volakteri žili jako hovadá.“

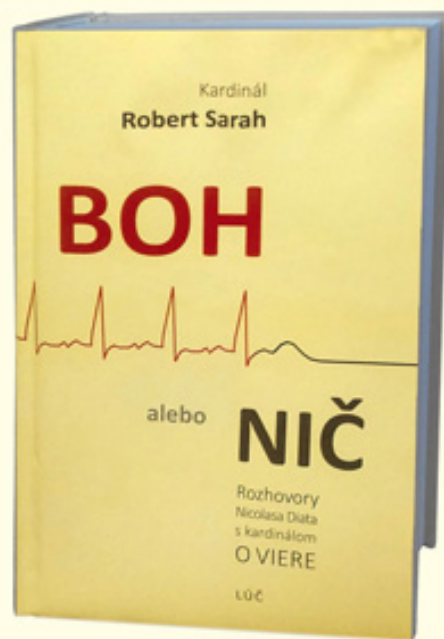
Spracovala BOKA PIKA
(Snímka: OFM)

Vydavateľstvo
LÚČ vydalo
knihu

kardinála
**Roberta
SARAH**

prefekta
Kongregácie
pre Boží kult
a disciplínu
sviatostí.

*Mať
posledných
päť dolárov,
tri dáň
do reklamy
Henry Ford*

www.vox.prikryl.sk

*Mať posledné
peniaze,
objednám si*

VOX

dvojtyždenník moderného
kresťana

časopis v PDF formáte
o náboženstve a kultúre

OBJEDNÁVKY:

vox.zdruzenie@gmail.com • 0918 472 420

Európa sa bezvýhradne podriadila tendenciám veľkolepej kultúry, ktorá nemá nijaké korene

Trpké dôsledky

JOSÉ ORTEGA Y GASSET vo svojej knihe *Vzburá davov* (1930) opísal okrem iného aj morálnu krízu vtedajšej spoločnosti. Bolo to pred viac ako 80 rokmi, ale človek akoby sa nechcel poučiť...

Európa stratila morálku. A to nie preto, lebo by davový človek opovrhol zastaranou morálkou v prospech novej, ktorá sa rodí, ale preto, lebo ťažisko jeho životného štýlu spočíva práve v úsilí žiť bez toho, aby sa podriadoval akejkolvek morálke.

Neverte ani slovo, keď mladých ľudí počujete hovoriť o „novej morálke“. Dôrazne popieram, že by dnes v niektorom kúte sveta jestvovala skupina ľudí predchnutá novým *etosom*, ktorý by si nárokoval byť morálkou. Keď sa hovorí o „novej morálke“, dopúšťame sa len ďalšej nemravnosti, v ktorej hľadáme najpohodľnejší prostriedok na prepašovanie klamstva.

BEZ POVINNOSTÍ

Bolo by preto naivné vyčítať dnešnému človeku nedostatok morálky. Toto obvinenie by sa ho vôbec nedotklo, skôr by mu polichotilo. Nemorálnosť sa stala nezvyčajne lacným artiklom a hoc-čo sa vystatuje, že sa jej dopúšťa.

Ak ponecháme bokom všetky skupiny, ktoré údajne predstavujú prežitky

minulosti, akými sú napríklad kresťania, „idealisti“, starí liberáli atď., nenájdeme medzi tými, ktorí predstavujú súčasnosť, ani jediného so vzťahom k životu, ktorý by sa neobmedzoval na vieru, že má všetky práva a nijaké povinnosti. Nezáleží na tom, či nosí masku reakcionára alebo revolucionára, či sa správa pasívne alebo aktívne: po niekoľkých premetoch bude jeho duševný stav určite taký, že neuzná povinnosť a bude si nárokovat' neobmedzené práva bez toho, aby sám tušil prečo.

V skutočnosti žijeme v časoch všeobecnej chantage, ktorá nadobúda dve doplňujúce sa podoby úškľabku: jestvuje chantage násilia a chantage posmechu.

Nech prenikne do takej duše akékoľvek presvedčenie, povedie k rovnaké-

mu výsledku a zmení sa na zámienuku umožňujúcu vzopriet' sa všetkému konkrétnemu. Ak sa niekto vydáva za reakcionára alebo antiliberála, robí to preto, aby mohol tvrdiť, že spása vlasti či štátu ho oprávňuje nedbať na všetky ostatné zásady a rozdrviť blížneho, najmä ak ide o cennú osobnosť.

To isté sa však stane, ak sa vydáva za revolucionára: zdánlivé nadšenie pre manuálne pracujúceho človeka, pre bedára a sociálnu spravodlivosť mu poslúži ako maska, pod ktorou sa môže vyzuť zo všetkých povinností, zo slušnosti, pravdivosti, no najmä z ohľadu a úcty k vynikajúcim jednotlivcom.

Poznám viacerých, ktorí vstúpili do tej či onej robotníckej strany len preto, aby si vyrobili v sebe samotných právo opovrhovať inteligenciou a nemuseli sa jej poklonkovať.

A pokiaľ ide o ostatné diktatúry, pri dobre sme sa presvedčili, ako lichotia davovému človeku a odvrhnú každého, kto sa im vidí vynikajúci.

KOMICKÁ PLATFORMA

Toto vyhýbanie sa každej povinnosti aspoň čiastočne vysvetľuje jav, ktorý je súčasne smiešny i poburujúci, že totiž v dnešných časoch sa z „mladosti“ ako takej urobila platforma. Možnože je to najkomickejšia črta našej doby. Dospelí sa smiešne vyhlasujú za „mladých“, lebo počuli, že mladý človek má viacej práv než povinností, pretože plnenie týchto môže odkladať až na večné časy dospelosti. Na mladého človeka ako takého sa vždy hľadalo ako na bytosť, ktorá je oslobodená od povinností niečo robiť, alebo mať už za sebou nejakú prácu. Mladý človek žil odjakživa na úver. Spočíva to v ľudskej prirodzenosti. Je to čosi ako falošné právo, ktoré dospelí trochu ironicky a trochu láskavo priznávali mladíkom. Ale dnes nás naplňa úžasom, že mladíci to pokladajú za skutočné právo, aby si mohli prisvojiť aj všetky ostatné práva, ktoré patria len tým, čo už dačo dokázali.

CHANTAGE

Hoci to vyzerá ako lož, dnes sa z minulosti robí vydieračstvo, *chantage*.

V skutočnosti však žijeme v časoch všeobecnej chantage, ktorá nadobúda dve doplňujúce sa podoby úškľabku: jestvuje chantage násilia a chantage posmechu. Obidve však sledujú ten istý cieľ: aby sa človek nižší, obyčajný mohol cítiť vyňatý z akejkolvek podriadenosti.

ZÁPORNÁ MORÁLKA

Súčasnnej kríze neslobodno preto pripisovať ušľachtilú črtu, akoby bola sporom medzi dvoma morálkami či civilizáciami – jednou úpadkovou a druhou prežívajúcou úsvit. Prosto, davový človek nemá morálku, lebo tá je vždy svojou podstatou pocitom podriadenia sa niečomu, oným vedomím služby a povinnosti.

Možnože je však pomýlené povedať „prosto“. Nejde totiž len o to, že tento tvor o morálku nedbá. Nie! Jeho úlohu mu až natoľko neľahčujem. Lebo o morálku nemožno len tak ľahko nedbať. To, čo nazývame *amorálnosť*, používajúc slovo, ktoré ani gramaticky nie je správne, vôbec neexistuje. Ak sa nechcete podriaadiť nijakej zásade, musíte sa – či už chcete alebo nie – podriaadiť zásade popierať každú morálku, a to nie je amorálne, ale nemorálne. Je to morálka záporná, ktorá si z tej druhej zachováva len prázdnu formu.

Ak sa nechcete podriaadiť

nijakej zásade,

musíte sa –

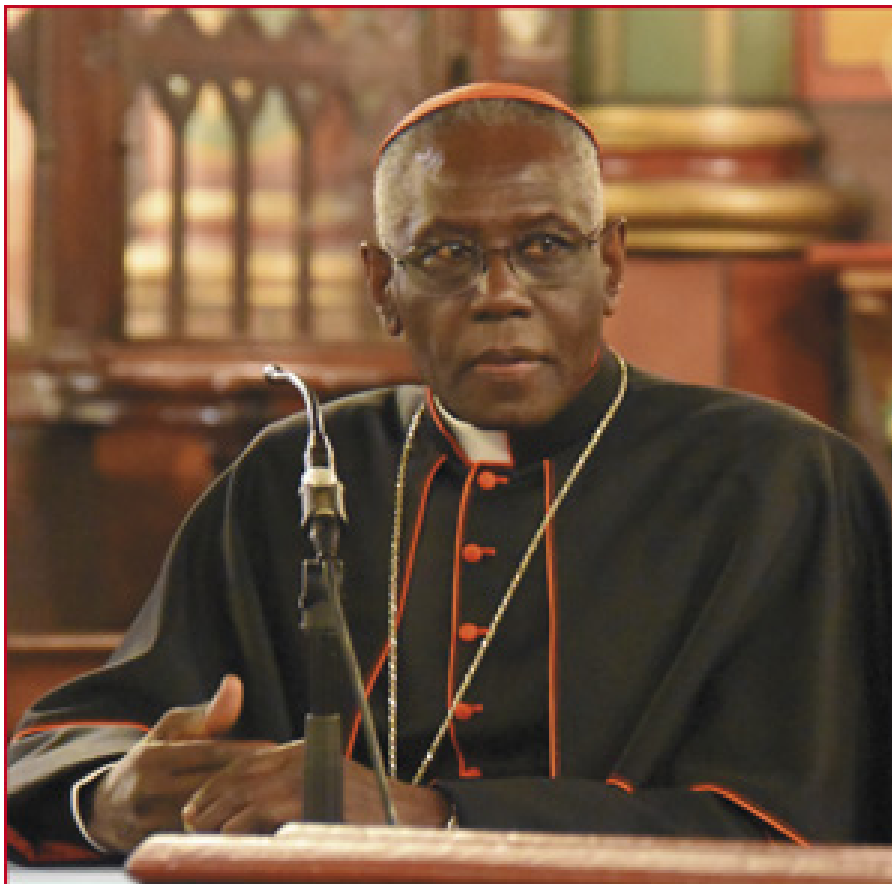
*či už chcete alebo nie –
podriaadiť zásade popierať
každú morálku, a to nie je
amorálne, ale nemorálne.*

Ako mohol niekto veriť v amorálnosť života? Bezpochyby preto, lebo ho k tomuto presvedčeniu priviedla celá moderná kultúra a civilizácia. Európa prežíva dnes trpké dôsledky svojho duchovného správania. Bezvýhradne sa podriadila tendenciám veľkolepej kultúry, ktorá však nemá nijaké korene.

NAJPODSTATNEJŠIA OTÁZKA

V tejto úvahe sme chceli načrtnúť istý typ Európana, analyzujúc predovšetkým jeho správanie voči samotnej civilizácii, v ktorej sa zrodil. Bolo to nutné, lebo tento tvor nepredstavuje novú civilizáciu, ktorá bojuje so starou, ale prostú negáciu, pod ktorou sa v skutočnosti skrýva príživníctvo.

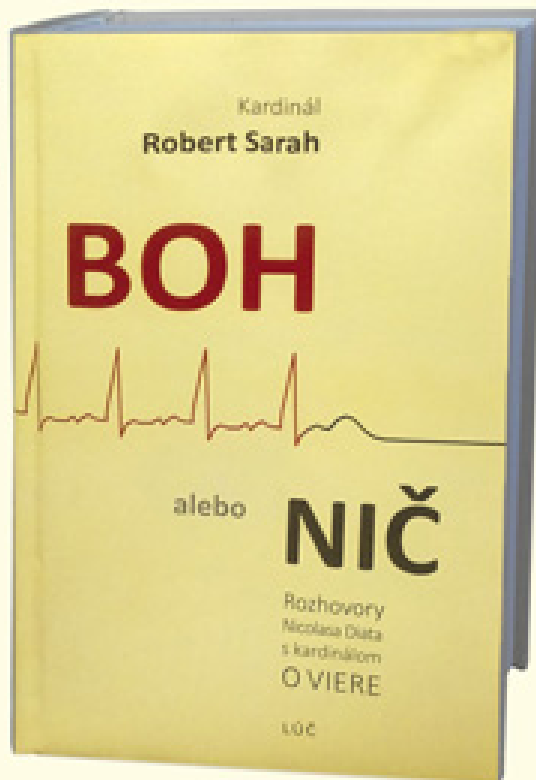
Davový človek totiž žije doteraz práve z toho, čo popiera a čo druhí vybudovali a nahonobili. Preto by sa jeho psychogram nemal miešať s najpodstatnejšou otázkou: Akými základnými nedostatkami trpí európska kultúra? Je totiž zrejme, že podoba ľudského života, ktorá dnes prevláda, pramení z týchto nedostatkov.

Vydavateľstvo LÚČ vydalo knihu

kardinála
**Roberta
SARAHA**

prefekta
Kongregácie
pre Boží kult
a disciplínu
sviatostí.

Táto najpodstatnejšia otázka je však priveľmi rozsiahla. Vyžadovala by si naplno rozvinúť doktrínu o ľudskom živote, ktorá je v nich ako kontrapunkt obsiahnutá, naznačená, zašepkaná.

Možnože čoskoro bude možné vysloviť ju nahlas!

JOSÉ ORTEGA Y GASSET
(Medzititulky: redakcia)
(Snímka: archív)

Silné umelecké a duchovné vyznanie bývalého ateistu Giovanniho Papiniho

Život Krista

Kniha Giovanniho Papiniho Život Krista vyšla po prvý raz v roku 1921. Zaujala, ale aj prekvapila. Napísal ju totiž bývalý ateista, ktorý aj verejne proklamoval svoje revolučné protikatolícke postoje.

Papiniho však neuspokojovalo, nenapĺňalo myšlienkové blúdenie postavené na negativizme – postupne prišiel na to, že idey, ktorými sa dal formovať ako mladík, nemajú nijaký solídny základ. A tak sa po mnohých vnútorných zápasoch v lete 1919 utiahol do svojej pracovne a začal písať knihu, ktorá sa stala svedectvom jeho konverzie, jeho návratu ku Kristovi.

V SLUŽBE IDEY

Papiniho dielo si našlo čitateľov aj na Slovensku. Svedčí o tom niekoľko vydání Života Kristovho. Prekladateľ Mikuláš Pažitka poukazuje na osobitosť a umeleckú plnokrvnosť (nielen) tejto Papiniho knihy.

Autorovou zbraňou je štýl, jeho texty sú prejavom „*stylistickej mohúcnosti v službách idey*“. Papini je sám sebou, silný vo svojej úprimnosti: „*podáva Krista v priam revolučnom rúchu, jeho podanie sa diametrálne líši od doterajších schematických úvah.*“

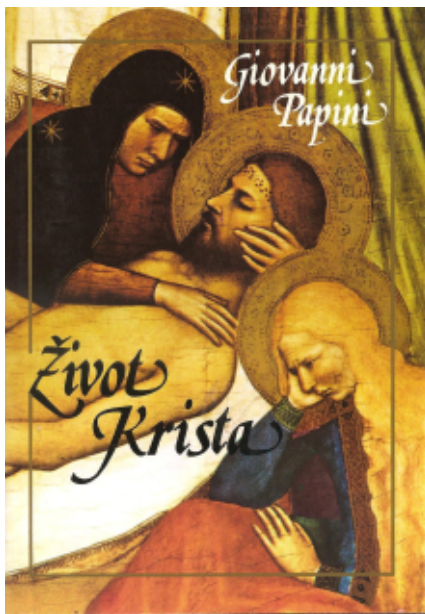
Hlavným prameňom, z ktorého treba čerpať, sú evanjeliá, autor v nich nachádza uložené veľkolepé Kristovo učenie, náuku o kráľovstve spravodlivosti, lásky a pokoja. Papini pozorne evanjeliá číta, zamýšľa sa nad nimi a chce ich z hĺbky srdca, usmerňovaný učením Cirkvi, prerozprávať – takto tvorí epizodické pásmo o Ježišom živote, vyplnené životopisnými obrazmi a príbehmi, úvahami a meditáciami. Do úvodu kladie vyznanie čitateľovi a do záveru modlitbu ku Kristovi.

BOH, ALEBO NIČ

Zahĺbme sa aspoň na chvíľu do Papiniho myšlienok.

On sám, ako píše v úvode, istý čas „*nechával svoju bláznivú myseľ blúdiť po všetkých cestách absurdna*“. Uvedomil si však, že jediná zásadná voľba, ktorú má človek, je Boh, alebo Nič. Božie kráľovstvo je pre ľudí, závisí

Antikvariát

od našej vôle a poslušnosti. Podmienkou vstupu do Božieho kráľovstva je metanoia, teda vnútorné obrátenie, premena mysle, duše, srdca. Človek sa musí pretvoriť, musí zápasit' s prirodzenosťou, a nie ju ospravedlňovať.

Len niekto dokonale môže vykúpiť priestupky zlých. Preto prišiel Ježiš na tento svet. A hovorí nám o plnosti času. To znamená – treba začať teraz, hneď: „*Čas sa naplňa každú chvíľu; každá hodina je jeho plnosťou, ak sú robotníci pripravení; každý deň je jeho, jeho čas nie je označený číslicami; večnosť nepripúšťa začiatok a chronológiu. Kedykoľvek sa nejaký človek usiluje vstúpiť do kráľovstva..., vtedy sa zakaždým naplňa čas.*“

Blahoslavení, ktorí nevideli a uverili! Milosť vidieť veci neviditeľné je vyhradená len tým, ktorí veria, že je to možné. Máme pred sebou tajomstvo. Ak ho neprijmeme, zostane nám ničota. Papini píše: „*Tento svet, zmietaný horúčkou a zverstvom, si nezaslúži nič iné ako trest ohňom alebo*

spasenie.“ Naša nádej spočíva v Kristovi. Preto kresťania očakávajú Kristov príchod, hoci sú „*veľmi nehodní a nemohúci*“.

RYTIER SLOVA

Premena ľudí zo zverov na svätcov sa dá uskutočniť iba prostredníctvom lásky. Nik pred Kristom nehovoril o takej nezištnej, všeobjímajúcej láske, ktorá zahŕňa aj nepriateľov. To je veľkosť a novota kresťanstva. Služba, pomoc bližnému je prejavom veľkosti.

Služiť znamená dávať, ale nie otročiť. Kresťan musí byť obozretný, aby sa nevystavoval zbytočne pokušeniu. Papini neváha napísať, že od pošpinyých ľudí, ktorí kazia okolie, máme stáť ďaleko.

Giovanni Papini nie je človek systémov, umelých konštrukcií, špekulácií, akademických kompilácií – je básnikom, rytierom slova. Spája umenie s ideou. Prostredníctvom svojich diel prichádza k čitateľovi ako osobitý tvorca a rozprávač, esejista a kritik, mysliteľ a polemik. Jeho texty pôsobia účinne aj dnes. Ježišov životopis z jeho pera má nespornú literárnu aj náboženskú hodnotu, patrí do toho radu kníh, ktorým možno dať prívlastok: oduševňujúce.

JÁN MARŠÁLEK
(Snímka: archív)

**Giovanni Papini: Život Krista
Spolok sv. Vojtecha, Tatran, 1990**

Projekt *UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu* pokračuje aj v roku 2016

Ruky

V jezuitskej Kaplnke Sedembolestnej Panny Márie v Piešťanoch pokračuje projekt pod názvom *UMENIE DUCHA – Návrat súčasného umenia do chrámu*. Projekt vytvára priestor pre diela súčasného umenia, ktoré odzrkadľujú kresťanské poslanstvo. Navracia ich do chrámu, kde kvalitné súčasné umenie – z rôznych dôvodov – často chýba.

Gestá a ruky majú v Biblii dôležité miesto. V knihe *Exodus* čítame, že kým mal Mojžiš zdvihnuté ruky, Izraeliti vyhrávali v boji s nepriateľom (Ex 17, 9 – 12).

Sväté-ho, tak ako je to aj teraz pri sviatosti birmovania a prijímaní sviatosti kňaz-stva.

Aj my sme v našich každodenných životoch, a zvlášť počas jubilejného Roka milosrdenstva, pozvaní ustavične si pripomínať, že náš život so všetkými jeho peknými i trnistými stránkami je v rukách Božích, že Boh je ten, komu na nás záleží a kto nás uisťuje: „Hľa, do dlaní som si Ťa vryl“ (Iz 49, 16). Aby sme ani v ťažkých situáciách nestrácali nádej a mohli sa v dôvere vyznávať slovami žalmistu: „V твоjich rukách je môj osud“ (Ž 16, 5).

Dokonalosť zobrazenia rúk sa zvykne považovať za jeden z hlavných znakov umelcovej zručnosti. Michelangelov *Dotyk* na stene Sixtínskej kaplnky, Dürerove *Modliace sa ruky*, otcova ruka na Rembrandtovom obraze *Návrat márnotravného syna* či *Katedrála* Augusta Rodina zachytávajúca okamih dotyku rúk muža a ženy – to sú azda najdokonalejšie zobrazenia rúk v dejinách umenia, ktoré poukazujú na potenciál človeka vstupovať pomocou gesta do vzájomnej komunikácie, ale aj do vzťahu s transcendentnom, ktoré nás presahuje.

V „nastavení sa“ na duchovno, v modlitbe v jej rôznych podobách a náboženstvách, zohráva svoju úlohu práve gesto. Rozpäté ruky sa spomínajú už

v Starom zákone, v ranokresťanskom umení ich nájdeme v podobe takzvaného oranta s otvoreným náručím, aké mal Kristus na kríži. V prenesenom význame predstavuje toto gesto symbol kríža, ktorý je v človeku vpísaný a vyjadruje napätie, ale aj zjednotenie protikladov. Ruky zopäté v modlitbe, ktoré boli v minulosti znakom bezvýhradnej oddanosti otroka pánovi, sú vyjadrením absolútnej pokory, ešte hlbšie vyjadrenej v modlitbe prostrácie, keď modliaci sa leží na zemi dolu tvárou, s rukami v tvare kríža.

Výtvarníčka JANA FARMANOVÁ v obraze z cyklu zameraného na mod-

litebné gesto zobrazila človeka chráneného „archetypálnymi“ rukami ochranca – Boha. Vytvárajú akoby záchranné hniezdo či materské lono. Chránia, ale neobmedzujú, ponechávajú slobodu, no zároveň istia.

Prostredníctvom gesta vstupujeme do komunikácie: tej vertikálnej, smerujúcej k Bohu, ale aj horizontálnej, v dialógu s ľuďmi.

A čo pre autorku osobne znamená v každodennom živote a v živote modlitby gesto? „Odpoviem spolu s Kantom: *Ruka je oknom do duše.*“

P. Leopold Slaninka, SJ

Staňte sa členom Klubu časopisu VOX

Viac informácií získate na www.vox.prikryl.sk

Objednajte si
dvojtyždenník o náboženstve a kultúre

VOX

Celý ročník
si môžete objednať

kedykoľvek v priebehu roka.

Neprídete tak nielen o jednotlivé čísla, ale ani o prílohy.

**Ročné predplatné je 10 eur,
polročné 6 eur.**

Do správy pre prijímateľa kvôli identifikácii platby
uved'te

priezvisko a adresu

VOX

Dvojtyždenník o náboženstve
a kultúre

Vydáva Rada KBS pre vedu, vzdelanie
a kultúru

Adresa redakcie: Dvojkřížna 4,
821 06 Bratislava
ISSN 1339-3634

Vychádza dvojtyždenne v pdf podobe.
Cirkevný cenzor: ThLic. Zdeno Pupík, PhD

Šéfredaktor: Mgr. Pavol Prikryl
tel. +421 915 793 811,
e-mail: vox@prikryl.sk,
prikryl62@gmail.com

Predplatné si je možné objednať
e-mailom alebo telefonicky:
vox.zdruzenie@gmail.com
+421 915 793 811

Číslo bankového konta:
SK03 0200 0000 0035 0204 0751